

Circumstanțialele de cauză și de scop

Discipline umaniste - Limba română

www.enciclopul.ro

1 Circumstanțialul de cauză

Circumstanțialul de cauză este partea de propoziție care arată motivul pentru care se desfășoară o anumită acțiune. Poate fi un adjunct al verbului (A plecat de frică.) sau al locuțiunii verbale (Și-a adus aminte din întâmplare.), mai rar al adjectivului (Are o temă scrisă din obligație.).

Observații! Circumstanțialele de cauză pot pune dificultăți în următoarele situații:

(1) Grupările de cuvinte „din cauza” și „din pricina” **nu sunt locuțiuni prepoziționale**, având în vedere că ele sunt doar parțial fixe (substantivele din componența lor pot primi adjuncti – din importanta cauză, din această pricină). Astfel, în exemplul: Am pierdut din cauza vântului., circumstanțialul de cauză este „din cauza”, iar „vântului” este atribut pronominal genitival;

(2) A nu se confunda circumstanțialul de cauză cu *complementul prepozițional!* În exemple precum Mă tem **de voi.**, M-am săturat **de plimbări.** ori M-am bucurat **de recompensă.**, cuvintele subliniate îndeplinesc funcția de complement prepozițional. Pentru a verifica că nu sunt circumstanțiale de cauză, se poate adăuga un circumstanțial de cauză enunțului. Noua parte de vorbire nu este coordonată cu cea subliniată, prin urmare cuvintele subliniate nu îndeplinesc o funcție causală în enunț (ex. Mă tem de voi din cauza faptului că sunteți cel mai bine pregătiți., M-am săturat de plimbări fiindcă sunt obosit. sau M-am bucurat de recompensă pentru că o așteptam de mult.);

(3) A nu se confunda circumstanțialul de cauză cu *circumstanțialul de scop!* Cauzala este în trecut față de grupul/propoziția regent(ă), iar finala este în viitor. Ex. Învăț pentru examen. (scop), Trec examenul pentru că am învățat (cauză);

(4) A nu se confunda circumstanțialul de cauză cu *circumstanțialul condițională*, ambele introduse prin conjuncția subordonatoare „nespecializată” dacă. De ex: Dacă plouă, nu merg la meci (condițională) vs. Dacă a plouat, n-am mers

la meci. (cauzală, „dacă” are sens de „fiindcă”);

(5) Unele realizări ale circumstanțialului de cauză, în special cele prin **gerunziu**, pot avea multiple *nuanțe*, de exemplu: Fiind plecat, nu poți merge la școală. (de cauză, condițional și de timp), Dovedind interes pentru fizică, l-ai impresionat pe profesor. (de cauză, de mod, și de timp).

Realizarea circumstanțialului de cauză prin nominal

Circumstanțialul de cauză poate fi exprimat prin substantiv, pronume ori numeral cu valoare pronominală, precedat de prepoziție specifică (ex. pentru): Am ajuns pe enciclopul.ro din curiozitate pentru materialele de biologie.

Realizarea circumstanțialului de cauză prin formă verbală nepersonală

Circumstanțialul de cauză poate fi exprimat prin formă verbală nepersonală doar prin verb la gerunziu, suprapunându-se parțial altor funcții/circumstanțiale. Ex. Înțelegând că nu poate lucra singur, l-ai ajutat. (circumstanțial de cauză, cu nuanță temporală).

Realizarea circumstanțialului de cauză prin locuțiune adverbială

Circumstanțialul de cauză poate fi exprimat prin:

- **Locuțiunea adverbială relativă, interogativă sau relativ-interogativă** „de ce”: De ce ai plecat? (interogativ), Spune-mi de ce ai plecat! (relativă) sau L-am întrebat de ce a plecat. (relativ-interogativă);
- **Locuțiunile adverbiale** „de aceea”, „de asta”, „de aia”: Am lipsit, de aceea nu știu. **Observație!** Aceleași locuțiuni adverbiale sunt folosite și pentru cauză și pentru scop, diferențierea trebuind făcută în context.

Realizarea circumstanțialului de cauză prin propoziție conjuncțională

Cea mai comună realizare a circumstanțialului de cauză este prin propoziție conjuncțională, introdusă de una dintre conjuncțiile/locuțiunile conjuncționale: fiindcă, deoarece, căci, întrucât, pentru că, din cauză că, din pricină că, de vreme ce, din moment ce, pe motiv că (a), ori de o conjuncție/locuțiune conjuncțională „nespecializată” – că, dacă, unde, când, cum, odată ce, câtă vreme (b).

Exemple:

- (a) Nu a dat curs invitației, fiindcă era plecat.

(b) Propoziții introduse prin:

- că – Am plecat, că mă simțeam rău.
- dacă – Dacă nu te-ai comportat cumsecade, suferi.
- unde – Unde m-a prins ploaia, am răcit.
- cum – Cum nu știam răspunsul, am lăsat necompletat.
- când – Când mereu mă minți, nu pot avea încredere în spusele tale.
- odată ce – Odată ce l-ai trădat, nu mai sunteți prieteni.
- câtă vreme – Câtă vreme nu ai fost cuminte, nu ești lăudat.

Realizarea circumstanțialului de cauză prin propoziție relativă

O propoziție circumstanțială de cauză, relativă poate fi introdusă prin elemente relative (pronume, adjective pronominale, adverbe), precedate de prepoziția „pentru” – L-a notat pentru ce a scris la lucrare. **Observație!** Nu orice propoziție relativă introdusă prin „pentru ce”, „pentru care”, etc. este cauzală. Funcția se stabilește în context: Nu știu pentru ce l-a notat. – completivă directă.

2 Circumstanțialul de scop

Circumstanțialul de scop (final) este partea de propoziție care arată obiectivul în vederea căruia se desfășoară o acțiune sau se manifestă o însușire. Poate fi un adjunct al verbului (De ce înveți?), al locuțiunii verbale (Și-a luat tălpiștea pentru a nu fi prins.), mai rar al interjecției predicative (Hai la plimbare!) ori al adjectivului (Era frumoasă pentru a impresiona.).

Observații! Circumstanțialele de scop pot pune dificultăți în următoarele situații:

(1) Structurile „cu scopul” și „în scopul” nu sunt considerate locuțiuni prepoziționale, ținând cont că substantivul „scopul” poate primi proprii determinanți – cu scopul mărturisit, cu acest scop etc. În aceste condiții, structuri de tipul: Am lucrat cu scopul de a întocmi un articol interesant., circumstanțialul de scop este chiar... „cu scopul”.

(2) În contexte *metadiscursive*, apar circumstanțiale de scop – Asta este ziua decisivă, ca să spun așa. Aceste tipuri de propoziție, deși nu exprimă un raport logic de „finalitate”, sunt încadrate în clasa circumstanțialelor de scop, având în

vedere faptul că sunt introduse prin elemente relative specifice.

(3) **Mare atenție!** A nu se confunda circumstanțialul cauzal cu cel final, exprimat prin locuțiunea adverbială „de ce”. A se compara exemplele:

- a. De ce înveți? (pentru examen, pentru a ști etc.) – circumstanțial final;
- b. De ce nu înveți? (de somn, de lene etc.) – circumstanțial cauzal.

Realizarea circumstanțialului de scop prin nominal.

Prin nominal precedat de prepoziție, se poate exprima un circumstanțial de scop, de exemplu – Am intrat pe site-ul enciclopul.ro pentru materialele de chimie.

Realizarea circumstanțialului de scop prin formă verbală nepersonală

Circumstanțialul de scop se poate realiza prin unul din următoarele tipuri de circumstanțiale:

- *Infinitiv* – Am lucrat pentru a putea spune că știu.
- *Supin* – Mergem la cules de fructe.

Realizarea circumstanțialului de scop prin locuțiune adverbială

Circumstanțialul de scop se poate realiza prin locuțiunea adverbială relativă, relativ-interogativă ori interogativă „de ce” (discutată la secțiunea de dificultăți), ori prin locuțiunea adverbială „de aceea”. Ex. Ca să știu, de aceea învăț.

Realizarea circumstanțialului de scop prin propoziție conjuncțională

Circumstanțialul de scop se poate realiza și prin propoziție circumstanțială de scop, introdusă prin conectori specializați – conjuncțiile „ca să”, „ca ... să”, „să”, „de” (popular) și locuțiunea conjuncțională „pentru ca ... să”. Exemple:

- Ca să ai spor, trebuie să mănânci bine.
- Ca la examen să nu ai nicio grijă, trebuie să muncești.
- Alerg să prind autobuzul.
- Du-te de-ți fă tema!

Realizarea circumstanțialului de scop prin propoziție relativă

O finală poate fi introdusă și de pronume/adjective pronominale relative, precedate de prepoziții cu sens final (pentru, după) – Lucrase pe rupte pentru ce proiecte îi rămăseseră neterminate., Unii fug după ce oportunități cred că ar putea avea.